

עין משפט
נר מצוה

ארבעה אבות פרק ראשון בבא קמא

מסורת הש"ס

(א) [מקומות פ"א] (ב) לעיל
א. [וה"ו] (ג) מחמת פד.
(ד) [לקמן פד:] (ה) פ"א
א"ט. (ו) [פ"י] מספוט
קדושין מט: ד"ה ה"ג
וכסותות מט: ד"ה א"ח
ושם ט"ז ק. ד"ה א"ח
[תמן] (ז) [ו"י] מספוט
לעיל (ח) ד"ה ט"ן.
(ט) [כ"ד] ק"ה.

תורה אור השלם
1. בעל הבור יתלם כסף
ישיב לבעליו והמת חזקה
לז.

הגהות הב"ח
(א) [ו"י] ד"ה פ"ה ו"י
בבא קמא (וועלט). מו"מ
ו"י פ"א או ט"ח.

גליון הש"ס
רש"י [ד"ה] ק"ב בו"א
א"ח פ"ה ע"י נכנס דף
ה"ה פ"י נכ"י ד"ה מתן
שמות ל"ה וס"ה נכנס:

הגהות הגר"א
[א] [ו"י] ד"ה דבר בו"א
דוקא בו"י. כ"ד ו"י
והמ"ס חולקין על זה:

הגהות מור"ב
רנשבורג
[א] [ו"י] ד"ה פ"ה ו"י
ול"ה נקטין נמי לא נבי.
פ"י נכ"י ד"ה פ"ה ו"י
בש"י [ו"י] פ"ה ו"י
מלה וזה הלכה ה' דוק
הש"ס:

מוסף רש"י
ישיב. כסף ישיב לבעליו.
דזוה ליה למיחב טעל
הבור יתלם כסף לבעליו.
ישיב דמתח רחמנא למח
ל"ה הולא וכ"ה כ"ד יתלם.
לרבות כל השבות וע"ל
ל'.

ד"ה פ"ה ו"י
בבא קמא (וועלט). מו"מ
ו"י פ"א או ט"ח.

רנשבורג
[א] [ו"י] ד"ה פ"ה ו"י
ול"ה נקטין נמי לא נבי.
פ"י נכ"י ד"ה פ"ה ו"י
בש"י [ו"י] פ"ה ו"י
מלה וזה הלכה ה' דוק
הש"ס:

ד"ה פ"ה ו"י
בבא קמא (וועלט). מו"מ
ו"י פ"א או ט"ח.

ד"ה פ"ה ו"י
בבא קמא (וועלט). מו"מ
ו"י פ"א או ט"ח.

ד"ה פ"ה ו"י
בבא קמא (וועלט). מו"מ
ו"י פ"א או ט"ח.

ד"ה פ"ה ו"י
בבא קמא (וועלט). מו"מ
ו"י פ"א או ט"ח.

ד"ה פ"ה ו"י
בבא קמא (וועלט). מו"מ
ו"י פ"א או ט"ח.

שלוש כללות בד' מקומות. דאין כאן אלא ג' דינין בנדרות הנזק
חייב בכל נדרות המזיק פטור מכל בנדר השותפים חייב בנדר בנדרן
ופטור על השן והרגל אצל ארבעה מקומות שן שאין דין שזה
יש חצר השותפין שהוא חייב בה על השן כגון דמיחמדת לחד
לפירות ולשתיין לשורין: **מתני'**
שום כסף. כולה ממתיקין מפרש
בגמרא: גמ' שום זה. של מוקין:
לא יא אלא בכסף. שבו ב"ד שמין
כמה שזה הזקק מנה או מאמין וכך
ישלם לו: **פנינא. במתנתין להא**
דמ"ר בנדימא ו"מ דהא בדימא
עיקר היא: פרה שחוקק עליה.
שדרסה עליה בנדר הנזק (ה) ועלית
שהזיקה פרה ברה"ר כגון שנתקלה
במהם עטלות ושכר רגל פרה:
אין אומרין פלא פרה עטלות. יעול
את הפרה שהזיק עליה ולא פלא
שמוית אלא הן חסר ויהו יומר יעלנה:
אלא שמין אופה דמיס. שמין הנזקין
בכסף ולפי מה שהזיק את חבירו יומר
ישלם (ו) ונמי שהזיק את חבירו יומר
ישלם: שום כסף. כלומר שזה כסף
יפרע לו: מלמד שאין ב"ד נוקקין.
ליפרע מן המזיק אלא"י ש לו קרקע
דהיינו שזה כסף דמתיקין ולקמן
מפרש מאי משמע: דבר שסוף כל
כסף. שנתנין עליו. וקפריך מאי
יניה דאין להן אונאה מאי כל כסף
דקאמרת דאין להן אונאה שאפילו
קנאן ביחוד ממתיקין שמת אין מוכר
חייב להחזיר לו כדקאמרינן בפרק
הזהב (כ"ג דף טו.) העבדים והשטרות
והקרקעות אין להן אונאה אפילו קנאן
ביומר ממתיקין: **שטרות. אם מכר**
שטרות לחבירו אין יכול לוקח לתבוע
ממנו אונאה: דבר נקינס בכסף.
כלא משיכה דקרקע נקנה בכסף
בפ"ק דקדושין (דף טו.) עבד נמי
נקנס בכסף. דקמתיקין קדושין (דף
ד' ע"ב): שטרות דנקנת בכסף (ל'
איתפרש הילא: אלא אמר רב אשי
שום כסף. דהיינו קרקעות והכי
משמע שזה כסף ישלם ולא כסף
עלמנו והכי כולו מעטלים ועבדים
ושטרות כסף ניהו דמלי לאמעווייהו
ממתא למתא ומודבני: שום כסף
אשי' סובין. אלא דמעטלין נמי
גבינן לנזקין: ביסמי. קאמרינן

דאי שנק להו אבוהון המזיק מקרקעי גבי מיניהו אצל ממטלטלי
לא דמעטלי דיתמי לא משמעבדי לבעל חוב דליכא למימר לאחר
מימת אביהן קנאוס: **כדאמר רבא אמר רב נחמן. במסכתא**
תבובות בפרק הכותב: שפסס מסייס. דלבוהון: בפני ב"ד. הכי
משמע ממתיקין שזה כסף כפני ב"ד שיהו קרקעותיו בפני ב"ד:
פרט למוכר נכסיו. וכילה המעות וכל לבית דין שאין בית דין
נפרעין מן הלוקוחות: ש"פ. נתימה והא ק"ל דלתי מלוה ועריף:
אלא. להכי אחא ממתיקין דב"ד מומחין דנין דיני קנסות ולא בית
דין הדיוטות: ע"פ עדים. שיעירו על הנזק ב"ד שזה הזיק:
סניחא למ"ד כו. פלוגתא הוא לקמן בפרק מרובה (דף ט"ה):
גבי

השוא

פרה שהזיקה טלית וטלית שהזיקה פרה. פי' הקונטרס שהזיקו
זה את זה ושמין הנזק בכסף ופי' שהזיק חבירו יומר ישלם
העודף וקשה דע"כ פרה שהזיקה טלית היינו בנדר הנזק או
בנדרותו להזיק והי קרן או דרך הלבוט והי רגל ועלית שהזיקה
שלושה כללות בארבע מקומות: **מתני'**
שום כסף שזה כסף בפני ב"ד ועל פי עדים
בני חורין בני ברית והנשים בכלל הנזק
הנזק והמזיק משלומין: **גמ' מאי שום**
כסף אמר רב יהודה שום זה לא יהא אלא
בכסף תנינא להא (ה) דתנו רבנן "פרה שהזיקה
טלית וטלית שהזיקה פרה אין אומרים תצא
פרה בטלית וטלית בפרה אלא שמין אותה
בדמים: שזה כסף: דתנו רבנן שזה כסף
מלמד בשאין בית דין נוקקין אלא לנכסים
שייש להן אחריות אבל אם קדם נזק ותפס
מטלטלין בית דין גובין לו מהן אמר רב שזה
כסף מלמד שאין בית דין נוקקין אלא לנכסים
שייש להן אחריות מאי משמע אמר רבה בר
עולא דבר השוה כל כסף מאי יהו דבר
שאין לו אונאה יעבדים ושטרות נמי אין להן
אונאה אלא אמר רבה בר עולא דבר הנקנה
בכסף יעבדים ושטרות נמי נקנין בכסף אלא
אמר רב אשי שזה כסף ולא כסף והני כוליהו
כסף ניהו רבמי ליה רב יהודה בר חיננא לרב
הונא בריה דרב יהושע תנא שזה כסף מלמד
שאין בית דין נוקקין אלא לנכסים שיש להן
אחריות והתניא וישיב יבנות שזה כסף
ואפילו סובין הכא במאי עסקינן ב"יתמי אי
ביתמי אימא סיפא אם קדם נזק ותפס
מטלטלין בית דין גובין לו מהן אי ביתמי
אמאי בית דין גובין לו מהן (ה) כדאמר רבא
אמר רב נחמן שחפס מחיים הכא נמי ישחפס
מחיים: בפני בית דין: פרט למוכר נכסיו
ואחר כך הולך לבית דין שמע מינה ליה
ומכר נכסיו ואחר כך בא לבית דין אין בית
דין גובין לו מהן אלא פ"ה לבי"ד הדיוטות:
על פי עדים: "פרט" למודה בקנס ואחר כך
באו עדים שהוא פטור הניחא למאן דאמר
מודה בקנס ואחר כך באו עדים פטור אלא
למאן דאמר מודה בקנס ואחר כך באו עדים
חייב מאי איכא למימר סיפא אצטריך ליה
בני

דאי שנק להו אבוהון המזיק מקרקעי גבי מיניהו אצל ממטלטלי
לא דמעטלי דיתמי לא משמעבדי לבעל חוב דליכא למימר לאחר
מימת אביהן קנאוס: **כדאמר רבא אמר רב נחמן. במסכתא**
תבובות בפרק הכותב: שפסס מסייס. דלבוהון: בפני ב"ד. הכי
משמע ממתיקין שזה כסף כפני ב"ד שיהו קרקעותיו בפני ב"ד:
פרט למוכר נכסיו. וכילה המעות וכל לבית דין שאין בית דין
נפרעין מן הלוקוחות: ש"פ. נתימה והא ק"ל דלתי מלוה ועריף:
אלא. להכי אחא ממתיקין דב"ד מומחין דנין דיני קנסות ולא בית
דין הדיוטות: ע"פ עדים. שיעירו על הנזק ב"ד שזה הזיק:
סניחא למ"ד כו. פלוגתא הוא לקמן בפרק מרובה (דף ט"ה):
גבי

השוא

שום כסף שזה כסף בפני ב"ד ועל פי עדים
בני חורין בני ברית והנשים בכלל הנזק
הנזק והמזיק משלומין: **גמ' מאי שום**
כסף אמר רב יהודה שום זה לא יהא אלא
בכסף תנינא להא (ה) דתנו רבנן "פרה שהזיקה
טלית וטלית שהזיקה פרה אין אומרים תצא
פרה בטלית וטלית בפרה אלא שמין אותה
בדמים: שזה כסף: דתנו רבנן שזה כסף
מלמד בשאין בית דין נוקקין אלא לנכסים
שייש להן אחריות אבל אם קדם נזק ותפס
מטלטלין בית דין גובין לו מהן אמר רב שזה
כסף מלמד שאין בית דין נוקקין אלא לנכסים
שייש להן אחריות מאי משמע אמר רבה בר
עולא דבר השוה כל כסף מאי יהו דבר
שאין לו אונאה יעבדים ושטרות נמי אין להן
אונאה אלא אמר רבה בר עולא דבר הנקנה
בכסף יעבדים ושטרות נמי נקנין בכסף אלא
אמר רב אשי שזה כסף ולא כסף והני כוליהו
כסף ניהו רבמי ליה רב יהודה בר חיננא לרב
הונא בריה דרב יהושע תנא שזה כסף מלמד
שאין בית דין נוקקין אלא לנכסים שיש להן
אחריות והתניא וישיב יבנות שזה כסף
ואפילו סובין הכא במאי עסקינן ב"יתמי אי
ביתמי אימא סיפא אם קדם נזק ותפס
מטלטלין בית דין גובין לו מהן אי ביתמי
אמאי בית דין גובין לו מהן (ה) כדאמר רבא
אמר רב נחמן שחפס מחיים הכא נמי ישחפס
מחיים: בפני בית דין: פרט למוכר נכסיו
ואחר כך הולך לבית דין שמע מינה ליה
ומכר נכסיו ואחר כך בא לבית דין אין בית
דין גובין לו מהן אלא פ"ה לבי"ד הדיוטות:
על פי עדים: "פרט" למודה בקנס ואחר כך
באו עדים שהוא פטור הניחא למאן דאמר
מודה בקנס ואחר כך באו עדים פטור אלא
למאן דאמר מודה בקנס ואחר כך באו עדים
חייב מאי איכא למימר סיפא אצטריך ליה
בני

דאי שנק להו אבוהון המזיק מקרקעי גבי מיניהו אצל ממטלטלי
לא דמעטלי דיתמי לא משמעבדי לבעל חוב דליכא למימר לאחר
מימת אביהן קנאוס: **כדאמר רבא אמר רב נחמן. במסכתא**
תבובות בפרק הכותב: שפסס מסייס. דלבוהון: בפני ב"ד. הכי
משמע ממתיקין שזה כסף כפני ב"ד שיהו קרקעותיו בפני ב"ד:
פרט למוכר נכסיו. וכילה המעות וכל לבית דין שאין בית דין
נפרעין מן הלוקוחות: ש"פ. נתימה והא ק"ל דלתי מלוה ועריף:
אלא. להכי אחא ממתיקין דב"ד מומחין דנין דיני קנסות ולא בית
דין הדיוטות: ע"פ עדים. שיעירו על הנזק ב"ד שזה הזיק:
סניחא למ"ד כו. פלוגתא הוא לקמן בפרק מרובה (דף ט"ה):
גבי

השוא

פרה שהזיקה טלית וטלית שהזיקה פרה. פי' הקונטרס שהזיקו
זה את זה ושמין הנזק בכסף ופי' שהזיק חבירו יומר ישלם
העודף וקשה דע"כ פרה שהזיקה טלית היינו בנדר הנזק או
בנדרותו להזיק והי קרן או דרך הלבוט והי רגל ועלית שהזיקה
שלושה כללות בארבע מקומות: **מתני'**
שום כסף שזה כסף בפני ב"ד ועל פי עדים
בני חורין בני ברית והנשים בכלל הנזק
הנזק והמזיק משלומין: **גמ' מאי שום**
כסף אמר רב יהודה שום זה לא יהא אלא
בכסף תנינא להא (ה) דתנו רבנן "פרה שהזיקה
טלית וטלית שהזיקה פרה אין אומרים תצא
פרה בטלית וטלית בפרה אלא שמין אותה
בדמים: שזה כסף: דתנו רבנן שזה כסף
מלמד בשאין בית דין נוקקין אלא לנכסים
שייש להן אחריות אבל אם קדם נזק ותפס
מטלטלין בית דין גובין לו מהן אמר רב שזה
כסף מלמד שאין בית דין נוקקין אלא לנכסים
שייש להן אחריות מאי משמע אמר רבה בר
עולא דבר השוה כל כסף מאי יהו דבר
שאין לו אונאה יעבדים ושטרות נמי אין להן
אונאה אלא אמר רבה בר עולא דבר הנקנה
בכסף יעבדים ושטרות נמי נקנין בכסף אלא
אמר רב אשי שזה כסף ולא כסף והני כוליהו
כסף ניהו רבמי ליה רב יהודה בר חיננא לרב
הונא בריה דרב יהושע תנא שזה כסף מלמד
שאין בית דין נוקקין אלא לנכסים שיש להן
אחריות והתניא וישיב יבנות שזה כסף
ואפילו סובין הכא במאי עסקינן ב"יתמי אי
ביתמי אימא סיפא אם קדם נזק ותפס
מטלטלין בית דין גובין לו מהן אי ביתמי
אמאי בית דין גובין לו מהן (ה) כדאמר רבא
אמר רב נחמן שחפס מחיים הכא נמי ישחפס
מחיים: בפני בית דין: פרט למוכר נכסיו
ואחר כך הולך לבית דין שמע מינה ליה
ומכר נכסיו ואחר כך בא לבית דין אין בית
דין גובין לו מהן אלא פ"ה לבי"ד הדיוטות:
על פי עדים: "פרט" למודה בקנס ואחר כך
באו עדים שהוא פטור הניחא למאן דאמר
מודה בקנס ואחר כך באו עדים פטור אלא
למאן דאמר מודה בקנס ואחר כך באו עדים
חייב מאי איכא למימר סיפא אצטריך ליה
בני

דאי שנק להו אבוהון המזיק מקרקעי גבי מיניהו אצל ממטלטלי
לא דמעטלי דיתמי לא משמעבדי לבעל חוב דליכא למימר לאחר
מימת אביהן קנאוס: **כדאמר רבא אמר רב נחמן. במסכתא**
תבובות בפרק הכותב: שפסס מסייס. דלבוהון: בפני ב"ד. הכי
משמע ממתיקין שזה כסף כפני ב"ד שיהו קרקעותיו בפני ב"ד:
פרט למוכר נכסיו. וכילה המעות וכל לבית דין שאין בית דין
נפרעין מן הלוקוחות: ש"פ. נתימה והא ק"ל דלתי מלוה ועריף:
אלא. להכי אחא ממתיקין דב"ד מומחין דנין דיני קנסות ולא בית
דין הדיוטות: ע"פ עדים. שיעירו על הנזק ב"ד שזה הזיק:
סניחא למ"ד כו. פלוגתא הוא לקמן בפרק מרובה (דף ט"ה):
גבי

השוא

קמה א טושי"ט ח"מ פ"י
שפט פ"י ח'
קבו ב מ"י פ"ה מה' י
טקי תמון ה' י
סמנ טעין טושי"ט ח"מ
סימן טעין טושי"ט ח"מ
סניא א אלא כ"ה אלמס
נמסכת ו זכג כ"ה פ"ד
דף נ"ז:
קבו ב מ"י פ"ה מה' י
מכירה הלכה ח סמנ
לאין ק"י וט"י ח"מ סימן
רס טעין טו:
קבו ד מ"י פ"ה ט"ז
הלכה ח סמנ טעין
פ"ד טושי"ט ח"מ סימן ק"ו
טעין ח וימון ק"ה טעין
פ"ה:
קבו ה ר מ"י פ"ה
הלכה ח סמנ טעין
טושי"ט ח"מ סימן טעין
טעין ג:
קבו ו מ"י פ"ה מהלכות
טעין טעין הלכה ח סמנ
טעין טושי"ט ח"מ סימן
טעין פ"ה:
קבו ח מ"י פ"ה מה' י
נתימה הלכה ח סמנ
טעין טו:
הזו ליקון וכו' למויק חייב
בכל למויק ולא ליקון
פטור בכל. לזה לפירות
או חייב בכל לשטרות
לשטרות חם משלם חזי
נזק ויחזיר משלם נזק
שלם והה"ו י. דינים.
ומריק ג' כללות ב"ר
מקומות כלומר לו ליה
לפירות ולזה לשטרות שני
מקומות חן: **מתני'** שום
כסף כו אמר ר' יהודה
שום כסף זה לא יהא אלא
בכסף תנינא להא דתנו
רבנן פרה שהזיקה טלית
וטלית שהזיקה פרה אין
אומרים תצא זו בור אלא
שמין אותן בדמים שיש
דכל כלא שווא לא גמר
ויסקין וכן הדין התמולין
פרה בחסור ויבואו בו
ובן הדין בסקח ומכר
לא קנה אלא אם אשען
רבים. שזה כסף ברכינא
שזה כסף מלמד שאין
כ"ד נוקקין אלא לנכסים
שייש להם אחריות אבל
קדם ותפס מטלטלין ב"ד
גובין לו מהן. אוקימ'
ביתמי ואם קדם ותפס
מטלטלין מחיים ב"ד גובין
לו מהן והא רבא אשי
ראמר שזה כסף ולא
כסף פירות איהו דבר
שהוא שזה כסף והוא
צפצפו אינו כסף זה קרקע
אבל עבדים ושטרות (ג)
יבואו בהן כולן כסף הן

דאי שנק להו אבוהון המזיק מקרקעי גבי מיניהו אצל ממטלטלי
לא דמעטלי דיתמי לא משמעבדי לבעל חוב דליכא למימר לאחר
מימת אביהן קנאוס: **כדאמר רבא אמר רב נחמן. במסכתא**
תבובות בפרק הכותב: שפסס מסייס. דלבוהון: בפני ב"ד. הכי
משמע ממתיקין שזה כסף כפני ב"ד שיהו קרקעותיו בפני ב"ד:
פרט למוכר נכסיו. וכילה המעות וכל לבית דין שאין בית דין
נפרעין מן הלוקוחות: ש"פ. נתימה והא ק"ל דלתי מלוה ועריף:
אלא. להכי אחא ממתיקין דב"ד מומחין דנין דיני קנסות ולא בית
דין הדיוטות: ע"פ עדים. שיעירו על הנזק ב"ד שזה הזיק:
סניחא למ"ד כו. פלוגתא הוא לקמן בפרק מרובה (דף ט"ה):
גבי

השוא